

EKONOMİDE YOLUN SONU Aslında ekonomide yolun sonuna 2001 kriziyle gelinmişti. Yolun başlangıcında, 1980’den itibaren yürürlüğe sokulan IMF/WB patentli neo-liberal dönüştürme programları, içerde ise Özal’ın ve ardıllarının borçlanma politikaları ile 1990’ların PKK ile mücadele operasyonlarının yol açtığı kamu açıklarının payları vardı.

Ülke ekonomisine istikrarsızlıktan ve dışa bağımlılıktan başka bir şey getirmeyen bu politikalar, “döviz çıpalı” 2000 model IMF programının etkisiyle son bir darbe aldı ve ekonomi büyük bir dış açık (cari açık) tuzağına sürüklendi. 1989’da sermaye hareketlerinin serbest bırakılmasına rağmen 1990’larda büyük dış açıklar vermeyen ekonomi, 2000’den itibaren giderek büyüyen dış açıklar vererek ve bu açıkları sıcak paraya dayalı dış borçlanmayla finanse ederek çarklarını döndürebilir duruma geldi.

Bu çarkların döndürülebilmesi, dış kaynak temininin sorunsuz olmasını gerektiriyordu. 2002’den itibaren dünya ekonomik konjonktürü bu koşulları taşımaktaydı. Dış kaynak girişleri, 2003-2007 döneminde yeni iktidar partisine yüksek büyüme oranları hediye ediyor ve oylarını 2002’de yüzde 34,3 düzeyinden 2004 yerel seçimlerinde yüzde 41,7’ye ve 2007’de yüzde 46,7 düzeyine sıçratma olanağını veriyordu.

Ekonomide ve siyasette kırılma, 2008-2009 kriziyle yaşandı. Bu kriz, sıcak paraya dayalı büyümenin sonlarına gelindiğine işaret ediyordu. Bu dönemde ekonominin küçülmesi, siyasete, iktidarın 8 puanlık oy gerilemesi olarak yansıdı, AKP’nin oyları 2009 yerel seçimlerinde yüzde 38,4’e geriledi. Bu, şimdilik, AKP’nin girdiği beş seçimdeki ilk oy gerilemesi olarak kayda geçti. Ekonomi seçimlerin tek belirleyicisi değildir kuşkusuz, ama önemli bir belirleyicisi olduğu da inkar edilemez. Nitekim, ekonomide 2010-2011 yükseliş konjonktürüne denk gelen 2011 seçimleri iktidara yeniden oy artışı olarak yansıdı: Yüzde 49,8.

Diğer etkenler bir yana, önümüzdeki seçimler için ekonominin yönünü tahmin etmek bu nedenle önem taşıyor. 2008-2009 krizinden çıkış için başta ABD olmak üzere gelişmiş ülkelerin gevşek para politikalarına geçişleri, faizleri düşürerek ve iç borçlanmayı besleyerek ekonomilerini ve dünya ekonomisini bol paraya boğmaları, Türkiye gibi yüksek dış açıklarla çalışan ekonomileri yeniden soluklandırdı, 2010-2011 yıllarını atlatmalarını sağladı.

2012’de yolun sonu gözüküyordu. 2012 başında TCMB Başkanı “TL, doları yenecek” çıkışıyla sıcak paraya çağrı yaparak, uzatmalara oynayacaktı. 2012 yılı, hala çok yüksek seyreden cari açıklara rağmen sadece yüzde 2,2’lik bir büyümeyle kapatılacaktı. 2013’te işler hepten ters gidecekti. 22 Mayıs’ta ABD Merkez Bankası (FED) başkanı Bernanke’nin FED’in Hazineyi fonlamasında azalış senaryosundan söz etmesi bile Türkiye gibi yüksek dış açıklarla dönen

kırılgan ekonomileri sert bir biçimde vurmakta gecikmeyecekti. (İktidar bunu “Gezi”ye bağlamak istese de, ekonomiyi yakından izleyenler açısından bunun bir anlamı yoktur). Kaynakların kuruyacağı algısı, sermayeyi kırılgan ekonomilerden çıkışa doğru yönlendiriyordu. ABD’de faizlerin yükselme eğilimi bu tersine hareketi daha da besliyordu. El parasıyla saadet günleri geride kalmaya başlamıştı. Spekülatif sermaye, dış kaynaklara muhtaç ekonomilerden sağabileceği artışı sağlamıştı, şimdi güvenli limanlara dönme zamanıydı.

FED’in 17-18 Eylül toplantısından aylık 85 milyar dolarlık Hazine tahvili alımında şimdilik bir azaltmaya gitmeme kararının çıkması, bizim gibi ekonomilerde geçici bir rahatlama yaratmışsa da bunun ecele faydası yoktur. Artık bir dönem kapanmak üzeredir ve bunun tecili yoktur.

Türkiye gibi, kısa vadeli borçlar ile bir yıl içinde vadesi gelecek borçlar toplamının 165 milyar dolara ulaştığı, buna 60 milyar düzeyinde gerçekleşmesi beklenen cari açık eklendiğinde yıllık finansman ihtiyacının 225 milyar doları bulacağı bir ekonominin bu büyüklükteki dış kaynağı daralan likidite koşullarında sağlamasının güçlüğü ortadadır. Üstelik bu ülkede, KİT’ler başta olmak üzere kamu mal varlığı 2000’lerde büyük bir yağmaya konu olmuş, elde satacak fazla bir varlık kalmamıştır. Varlık Barışı gibi kara para aklama yolları da tüketilmiştir.

Ülkenin dış borçları 2002’de 150 milyardan bugün 370 milyara dayanmıştır; bunun 250 milyar doları özel sektöre aittir ve büyük bir risk oluşturmaktadır. Ülkenin döviz açık pozisyonu (uluslararası yatırım pozisyonu) 2002’de 85 milyardan, bugün 450 milyar dolara gelmiştir. Bu, milli gelire oranla, yükselen ekonomiler rekorudur. 108 milyar dolarlık brüt döviz rezervleri bütün bunların yanında pek cılız kalmaktadır.

İktidarın hırçınlık artışı ve yalan makinelerinin tam kapasite çalışmaya başlaması bunlardan bağımsız değildir.